

PRACE NAUKOWE

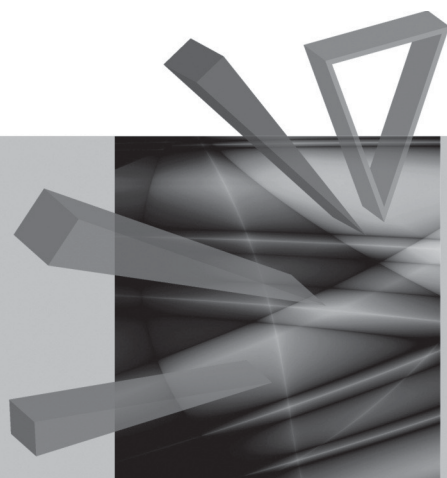
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

246

Polityka ekonomiczna

pod redakcją

Jerzego Sokołowskiego

Michała Sosnowskiego

Arkadiusza Żabińskiego

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Beata Filipiak, Kazimierz Krupa, Andrzej Miszczuk,
Krystyna Piotrowska-Marczak, Marzanna Poniatowicz,
Grażyna Wolska, Urszula Zagóra-Jonszta

Redakcja wydawnicza: Joanna Szynal, Aleksandra Śliwka

Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna na stronie www.ibuk.pl

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne w międzynarodowej bazie danych
The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>
oraz w The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawnictwa

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-209-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Nowa strategia rozwoju Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – jej uwarunkowania i ewaluacja	13
Piotr Adamczyk: Wykorzystanie rekomendacji w procesie inwestowania na rynku akcji	24
Agata Balińska: Jakość jako determinanta konkurencyjności agroturystyki	34
Przemysław Borkowski: Rola studium wykonalności w ocenie ryzyka projektu infrastrukturalnego	43
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Wybrane zagadnienia gospodarowania nieruchomościami w procesie rozwoju zrównoważonego	53
Paulina Filip: Franczyza jako system współpracy i finansowania przedsiębiorstw	65
Małgorzata Fronczek: Znaczenie Rosji jako partnera handlowego Polski w latach 1995-2010	76
Marcin Gospodarowicz: Analiza stanu rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w Polsce w latach 2006-2010	86
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prognoza rozwoju sieci bankomatów w Polsce	96
Anna Grabowska: Inwestycje na rynku sztuki jako narzędzie dywersyfikacji portfela inwestycyjnego w dobie kryzysów na rynkach finansowych..	106
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna jako element dynamizowania i ochrony polskiego rolnictwa	115
Renata Grochowska: Budżet unijny jako gra interesów państw członkowskich na przykładzie Wspólnej Polityki Rolnej	125
Marcin Jurewicz: Decentralizacja systemu niemieckich izb handlowo-przemysłowych	134
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: Wspólna Polityka Rolna a zmiany w funkcjonowaniu sektora produkcji pierwotnej w Polsce	142
Lidia Kaliszczak: Przesłanki i przejawy kształtowania klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości na poziomie lokalnym	150
Renata Karkowska: Ryzyko systemowe – teoria i analiza przyczyn	160
Joanna Kenc: Efekty współpracy głównych miast województwa dolnośląskiego z ich miastami partnerskimi	170
Ewa Kołoszycz: Instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie po reformie Wspólnej Polityki Rolnej	179
Dorota Komorowska: Efektywność gospodarowania wybranych typów gospodarstw ekologicznych i konwencjonalnych	188

Elwira Leśna-Wierszolowicz: Problemy systemu zabezpieczenia emerytalnego w Polsce w kontekście skarg kierowanych do rzecznika ubezpieczonych w latach 2008-2011.....	199
Janusz Majewski: Pszczelarstwo w Polsce – wybrane problemy ekonomiczne.....	209
Dominika Malchar-Michalska: Rozwój polskiego rolnictwa w perspektywie roku 2030	219
Grażyna Mańczak: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a gospodarka Polski.....	229
Natalia Mańkowska: E-administracja a zdolność konkurencyjna gospodarki	240
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Sałek-Imińska, Monika Zajkowska: Restrukturyzacja jako sposób przeprowadzania zmian organizacyjnych na przykładzie Energa-Operator SA.....	250
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Problematyka wielkoobszarowych gospodarstw rolnych w ustawodawstwie polskim	260
Danuta Miłaszewicz: Postępy w realizacji zrównoważonego rozwoju jako kryterium oceny polityki ekonomicznej	270
Andrzej Miszczuk: Społeczno-ekonomiczne powiązania transgraniczne regionu peryferyjnego (na przykładzie Polski Wschodniej)	280
Bartłomiej Moszoro: Znaczenie innowacyjności przedsiębiorstw w strategii zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie regionalnym	291
Janusz Myszczyszyn: Przesłanki i ekonomiczne konsekwencje polityki protekcyjnej na przykładzie „unii żyta i żelaza”.....	300
Magdalena Olczyk: Zmiany strukturalne a konkurencyjność polskiego przemysłu	311
Artur Ostromęcki, Dariusz Zajac, Andrzej Mantaj: Wpływ zmian wybranych czynników produkcji na towarowość i strategię rozwoju gospodarstw rolnych	322
Mieczysław Piechnik: Aspekty infrastruktury regionalnej i jej wpływ na rozwój turystyki w makroregionie Polski Wschodniej w latach 2000-2010.....	333
Zbigniew Piepiora: Aktywna polityka przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych w województwie zachodniopomorskim – aspekty finansowe	345
Wojciech Piontek: Implikacje teorii wyboru publicznego dla budowy gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej.....	361
Zdzisław W. Puślecki: Zmiany we wzajemnych zależnościach w polityce rolnej między WTO i Unią Europejską.....	371
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Koncepcja CSR w aspekcie pracowników na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu z województwa mazowieckiego.....	381
Józef Rudnicki: Czy podział akcji maksymalizuje bogactwo akcjonariuszy?	391

Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efektywność publicznych uczelni technicznych w Polsce w latach 2007-2009	403
Iwona Salejko-Szyszczyk: Ewolucja barier prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w Polsce	413
Anna Sieczko, Iлона Wyszyńska: Jakość usług w przedsiębiorstwie społecznym na przykładzie fundacji dzieciom „Zdążyć z Pomocą”	423
Magdalena Kinga Stawicka: Specjalne strefy ekonomiczne w Unii Europejskiej.....	434
Piotr Szajner: Wpływ reformy regulacji rynku cukru w UE na efektywność polskiego przemysłu cukrowniczego	444
Iwona Szczepaniak: Ocena poziomu samowystarczalności żywnościowej Polski w warunkach integracji i globalizacji gospodarczej	454
Piotr Szkudlarek: Polityka regionalna państwa w aspekcie budowy infrastruktury szerokopasmowej na przykładzie Polski Wschodniej.....	465
Paweł Szudra: Bariery lokalizacji małych przedsiębiorstw handlowych i usługowych.....	474
Agnieszka Ścianowska: Wpływ inwestycji współfinansowanych ze środków funduszu spójności na kształtowanie cen przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych.....	484
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Ewolucja aktywności innowacyjnej z perspektywy wielkości przedsiębiorstw w systemach regionalnych Polski.....	494
Marek Wigier: Efekty realizacji WPR w Polsce – doświadczenia i wyzwania w perspektywie do 2020 roku	504
Krzysztof Wiktorowski: Polityki i strategie rozwoju na tle systemu zarządzania rozwojem Polski.....	514
Tomasz Wojewodziec: Recesywne zachowania gospodarstw rolniczych prowadzonych przez przedsiębiorców ubezpieczonych w KRUS	523
Grażyna Wolska: Infrastruktura pocztowa w Polsce. Wybrane problemy badawcze	532
Agata Wójcik: Koszty i dochodowość polskich gospodarstw mlecznych należących do europejskiego stowarzyszenia producentów mleka w 2010 r.	542
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analiza sytuacji ekonomiczno-finansowej PGE – Polskiej Grupy Energetycznej SA.....	552
Józef Stanisław Zegar: Konkurencyjność ekonomiczna <i>versus</i> konkurencyjność społeczna w rolnictwie.....	563

Summaries

Franciszek Adamczuk: New development strategy for Euroregion Neisse-Nisa-Nysa (ERN) – conditions and its evaluation.....	23
Piotr Adamczyk: Using the recommendations in investing process on the share market.....	33
Agata Balińska: Quality as a determinant of the competitiveness of rural tourism.....	42
Przemysław Borkowski: Feasibility study in the assessment of infrastructure project risk.....	52
Marta Czyż, Dariusz Cichoń: Selected aspects of property management in sustainable development process.....	64
Paulina Filip: Franchising as a system of cooperation and financing of enterprises.....	75
Małgorzata Fronczek: The significance of Russia as Polish partner in foreign trade in years 1995-2010.....	85
Marcin Gospodarowicz: The analysis of enterprise development in rural areas in Poland in the years 2006-2010.....	95
Jakub Górka, Patrycja Chodnicka: Prediction of ATM network development in Poland.....	105
Anna Grabowska: Investments in the market of art as a way for the diversification of the investment portfolio in times of crises on the financial markets.....	114
Marianna Greta, Ewa Tomczak: Common agricultural policy as an element of actuating and protecting Polish agriculture.....	124
Renata Grochowska: European budget as a business game of Member States based on the Common Agricultural Policy's example.....	133
Marcin Jurewicz: Decentralization of the system of German chambers of commerce.....	141
Bogusław Kaczmarek, Ewa Tomczak: The Common Agricultural Policy and the changes in functioning of the original production's sector in Poland.....	149
Lidia Kaliszczak: Premises and manifestations of shaping the climate encouraging local entrepreneurship.....	159
Renata Karkowska: Systemic risk – theory and analysis of reasons.....	169
Joanna Kenc: The effects of town twinning cooperation of the main cities of Lower Silesia Voivodeship.....	178
Ewa Kołoszyc: Risk management tools in agriculture after the reform of the CAP.....	187
Dorota Komorowska: Management efficiency of the selected types of organic and conventional farms.....	198

Elwira Leśna-Wierszółowicz: Problems of the protection of pension system in Poland in the context of complaints referring to the Insurance Ombudsman between 2008 and 2011	208
Janusz Majewski: Beekeeping in Poland – selected economic problems.....	218
Dominika Malchar-Michalska: The development of Polish agricultural sector in the perspective of the year 2030	228
Grażyna Mańczak: Foreign direct investments and Polish economy	239
Natalia Mańkowska: E-government and competitive ability of the economy	249
Aneta Mazur-Jelonek, Anna Rychły-Lipińska, Agnieszka Salek-Imińska, Monika Zajkowska: Restructuring as a form of implementation of organizational changes on the basis of Energa-Operator SA	259
Antoni Mickiewicz, Bogdan M. Wawrzyniak: Issues of multi-territorial farms in Polish legislation	269
Danuta Miłaszewicz: Progress towards sustainable development as a criterion of economic evaluations	279
Andrzej Miszczuk: Socio-economic transborder links of peripheral region (on the example of eastern Poland).....	290
Bartłomiej Moszoro: The importance of innovation of enterprises in the strategy of economic change management at the regional level	299
Janusz Myszczyzyn: Reasons and economic consequences of protectionist policy on the example of the “union of rye and iron”	310
Magdalena Olczyk: Structural changes and competitiveness in the Polish industry	321
Artur Ostromecki, Dariusz Zając, Andrzej Mantaj: Influence of change of chosen factors of production on the marketability and strategies of development of agricultural holdings	332
Mieczysław Piechnik: Aspects of regional infrastructure and its impact on the development of tourism in the macroregion of eastern Poland in the years 2000-2010.....	344
Zbigniew Piepiora: Active policy of natural disasters prevention in West Pomeranian Voivodeship – financial aspects	360
Wojciech Piontek: Implications of the public good theory for the creation of low carbon and resource-efficient economy.....	369
Zdzisław W. Puślecki: Changes in mutual interdependence between the WTO and the European Union in the agricultural policy	380
Marcin Ratajczak, Jan Wołoszyn, Ewa Stawicka: Concept of CSR in the aspect of employees on the example of agribusiness enterprises from Mazowieckie Voivodeship.....	390
Józef Rudnicki: Do stock splits maximize shareholders’ wealth?.....	402
Robert Rusielik, Michał Świtlyk, Artur Wilczyński: Efficiency of public technical universities in Poland in 2007-2009.....	412

Iwona Salejko-Szyszcak: The evolution of the privatization barriers of public enterprises in Poland.....	422
Anna Sieczko, Iłona Wyszynska: Quality of services delivered by non-government organisations based on an example of charity for children „Zdążyć z Pomocą”	433
Magdalena Kinga Stawicka: Special economic zones in the European Union	443
Piotr Szajner: Impact of the EU sugar market reform on the efficiency of Polish sugar industry	453
Iwona Szczepaniak: Assessment of the level of food self-sufficiency of Poland in the conditions of economic integration and globalization.....	464
Piotr Szkudlarek: Regional policy of the state in the context of construction of broadband infrastructure on the example of eastern Poland.....	473
Paweł Szudra: Barriers of location of small trading and service companies .	483
Agnieszka Ścianowska: The influence of the investments cofinanced from the Coherency Fund sources on the price policy of water-sewage companies	493
Arkadiusz Świadek, Marek Tomaszewski: Evolution of innovative activity from the perspective of size of companies in regional systems in Poland .	503
Marek Wigier: Effects of the CAP in Poland – experiences and challenges in the perspective to 2020	513
Krzysztof Wiktorowski: Development policies and strategies against the background of the system of development management of Poland.....	522
Tomasz Wojewodziec: Recessive behaviors of farms run by entrepreneurs insured by KRUS.....	531
Grażyna Wolska: Postal infrastructure in Poland. Selected research problems.....	541
Agata Wójcik: Costs and profitability of Polish dairy farms belonging to the European Dairy Farmers in 2010.....	551
Sabina Ząbek, Joanna Kott, Zdzisław Szalbierz: Analysis of economic and financial situation of PGE SA	562
Józef Stanisław Zegar: Economic competitiveness versus social competitiveness in agriculture.....	573

Wojciech Piontek

Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej

IMPLIKACJE TEORII WYBORU PUBLICZNEGO DLA BUDOWY GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ I ZASOBOOSZCZĘDNEJ¹

Streszczenie: Gospodarkę niskoemisyjną i zasobooszczędną należy definiować jako gospodarkę innowacyjną, realizującą długoterminowy rozwój, przy jednoczesnym dążeniu do minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze. W analizowanej koncepcji rozwój gospodarczy Europy w długim okresie zapewniany będzie na podstawie wewnętrznych czynników wzrostu gospodarczego, które zgodnie z endogenicznymi modelami wzrostu gospodarczego można kształtować zgodnie z wyznaczonymi celami. Podstawowymi z nich są rozwój kapitału ludzkiego oraz postęp technologiczny. Wybór obszaru innowacyjności znajduje bezpośrednie uzasadnienie w teorii dobra publicznego. Wymaga akceptacji społecznej dla podejmowanych działań oraz możliwości osiągnięcia wymiernych efektów makroekonomicznych.

Słowa kluczowe: innowacyjność, gospodarka niskoemisyjna i zasobooszczędna, czynniki wzrostu gospodarczego, endogeniczne teorie rozwoju gospodarczego.

1. Wstęp

Innowacyjność jest procesem wprowadzania do praktyki nowego lub znacznie ulepszonego rozwiązania w odniesieniu do produktu, procesu, marketingu lub organizacji². Cechami charakteryzującymi innowacyjność są zarówno nowatorstwo, jak i stopień rozprzestrzenienia (dyfuzji) rozwiązań. Jest narzędziem osiągania wymiernych celów gospodarczych, takich jak zwiększanie dobrobytu społecznego oraz stymulacja szeroko rozumianego rozwoju. Warunkiem koniecznym wykorzystania działań innowacyjnych w realizacji celów rozwojowych jest tworzenie rynku dla rozwiązań innowacyjnych. Działaniami innowacyjnymi spełniającymi kryteria nowatorstwa i dyfuzji są działania na rzecz energooszczędności i zasobooszczędności

¹ W artykule wykorzystano wyniki badań zaczerpnięte z W. Piontek (red.), *Fundusze strukturalne jako instrument wsparcia rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej*, Wyd. WSE, Białystok 2011.

² Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007, s. 6.

gospodarki. Uzyskany w wyniku wieloletniej propagandy efekt przekonania społeczeństw o związku zachodzących zmian klimatycznych z działalnością człowieka oraz możliwości przeciwdziałania im przez strictly określone działania sprawiają, iż istnieją możliwości rozprzestrzenienia rozwiązań technologicznych, organizacyjnych w wymiarze globalnym. Efekt wzmacniany jest przez narzucanie rozwiązań prawnych tworzących globalny ład klimatyczny. Jednocześnie obserwuje się zjawiska manipulacji opinią publiczną, forsowania opinii i wniosków na podstawie selektywnie dobranych przesłanek czy fałszowania wyników badań. W następstwie tworzenia „nowego ładu” dostawcy rozwiązań innowacyjnych stają się beneficjentami korzyści ekonomicznych, społecznych, politycznych. Wybór działań na rzecz ograniczania emisji i efektywnego wykorzystywania zasobów jako obszaru innowacyjności znajduje bezpośrednie uzasadnienie w teorii wyboru publicznego.

2. Pojęcie i koncepcja gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej

Koncepcja gospodarki niskoemisyjnej zaproponowana przez Komisję Europejską zawarta została w pięciu dokumentach, takich jak: *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*³, *Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”*⁴, *Plan działań na rzecz przejścia do konkurencyjnej gospodarki niskoemisyjnej w 2050 roku*⁵, *Plan na rzecz efektywności energetycznej z 2011 roku*⁶ oraz *Biała Księga. Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu*⁷. W ujęciu teoretycznym gospodarkę niskoemisyjną i zasobooszczędną należy definiować jako gospodarkę innowacyjną, realizującą długoterminowy wzrost, przy jednoczesnym dążeniu do minimalizacji negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze przez minimalizację emisji zanieczyszczeń oraz efektywne wykorzystywanie zasobów. W dokumentach stanowiących podstawę analizowanej koncepcji systemu gospodarczego pojęcie gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej definiowane jest przez kryterium celu, do osiągnięcia którego dąży Wspólnota. Gospodarka ni-

³ Komunikat Komisji, *EUROPA 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, KOM (2010) 2020.

⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, *Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”*, KOM (2011)21.

⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, *Plan działania prowadzący do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r.*, KOM (2011) 112.

⁶ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, *Plan na rzecz efektywności energetycznej z 2011 r.*, KOM (2011)109.

⁷ *Biała Księga. Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu*, KOM (2011)144.

skoemisyjna i zasobooszczędna jest dążeniem do redukcji rzeczywistych emisji GHG o 80-95% w stosunku do roku bazowego (1990). Cel ten z punktu widzenia możliwości jego osiągnięcia wydaje się wysoce dyskusyjny i w praktyce niemożliwy do osiągnięcia przez większość państw Wspólnoty. Służy natomiast realizacji założeń wynikających z endogenicznych teorii wzrostu gospodarczego. Podstawowymi oczekiwanymi efektami działań na rzecz budowy gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej nie są efekty o charakterze ekologicznym, a efekty *stricte* gospodarcze. Nadrzędnym celem jest zabezpieczenie w Unii Europejskiej długookresowego wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, co ma przynieść wymierne efekty ekonomiczne w postaci uzyskania przewagi konkurencyjnej i technologicznej, optymalizacji procesów produkcji i ograniczenia jej kosztów (w tym ograniczenia kosztów związanych z monitorowaniem emisji zanieczyszczeń), oszczędności finansowych wynikających m.in. ze zużywania coraz mniejszej ilości surowców. Oczekiwanymi korzyściami społecznymi są ograniczenie kosztów związanych z przedwczesną śmiertelnością, nowe stabilne miejsca pracy, jak również zmiana modelu konsumpcji. Autorzy dokumentów programowych przyznają, iż zaniechanie działań długofalowych będzie w Europie skutkowało nasilającymi się problemami związanymi z bezrobociem i niewydolnością systemów emerytalnych. W wymiarze politycznym realizacja polityki klimatycznej winna prowadzić do stopniowego uniezależnienia gospodarki europejskiej od dotychczasowych dostawców surowców. Efekty ekologiczne działań mają charakter wtórny. Podejmowane działania niewątpliwie przyczynią się do ograniczenia negatywnego oddziaływania gospodarki europejskiej na środowisko i efektywnego korzystania z zasobów, niemniej jednak trudno przewidzieć ich wpływ na przebieg globalnych procesów klimatycznych. Ograniczana przez UE emisja stanowi jedynie kilka procent całkowitej emisji antropogenicznej i niecały procent emisji całkowitej GHG. Dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem zobowiązań klimatycznych pozwalają oczekiwać, iż komplementarne wobec przedsięwzięć europejskich działania ze strony pozaeuropejskich państw zarówno wysoko rozwiniętych, jak i rozwijających się nie zostaną podjęte. Potwierdzeniem mogą być wystąpienie Kanady z Protokołu z Kioto czy odmowa przez chińskie linie lotnicze zakupu unijnych pozwoleń na emisję CO₂ w Europie⁸.

Zaakcentowania wymaga fakt, iż brak jest naukowych dowodów jednoznacznie wskazujących na korelację pomiędzy działalnością człowieka a zmianami klimatycznymi. Przyjmując za bezdyskusyjny fakt zachodzących zmian klimatycznych, należy wskazać, iż prowadzone badania naukowe charakteryzują się skrajną polaryzacją i zróżnicowaniem wyników. Stanowiące podstawę decyzji politycznych raporty IPCC w środowiskach naukowych oceniane są natomiast jako uchylbiające podstawowym zasadom postępowania naukowego, zgodnie z którymi niedopuszczalne jest

⁸ <http://www.forbes.pl/artykuly/sekcje/wydarzenia/chinskie-linie-lotnicze-nie-zaplaca-ue-za-emisje-co2,23049,1>.

manipulowanie faktami czy preferowanie z góry przyjętych założeń⁹. Uwagę zwraca także wyrażony przez naukowców badających procesy klimatyczne w tzw. petycji oregońskiej sprzeciw wobec nadużywania autorytetu nauki w forsowaniu koncepcji, zgodnie z którą klimat ulega zmianom w następstwie działalności człowieka¹⁰. Należy zauważyć, iż historia wskazuje wiele prób wyjaśniania procesów klimatycznych teoriami naukowymi „politycznie poprawnymi”. Skrajnym przykładem może być wykorzystywanie przez nazistów teorii kosmogonii glacialnej jako uzasadnienia dla zmian klimatycznych i klęski kampanii rosyjskiej¹¹. Dogmatycznie przyjmowanej przez polityków teorii ocieplania klimatu i zależności pomiędzy wzrostem globalnej temperatury a wzrostem poziomu dwutlenku węgla pochodzącego z emisji antropogenicznych nauka przeciwstawia wyniki badań wskazujące na alternatywne czynniki zmian klimatycznych (m.in. zależność zmian klimatycznych od aktywności słonecznej). W grupie wyników badań, których autorzy są zgodni co do faktu ocieplania klimatu, obserwuje się istotne zróżnicowanie prognoz co do intensywności zjawisk. Przykładem mogą być rozbieżności w zakresie oczekiwanych zmian poziomu oceanów. Prognozy przedstawione przez IPCC przewidują do 2100 r. wzrost poziomu oceanów o ok. 29 cm – średnio 20-43 cm, maksymalnie 59 cm¹². Scenariusze sporządzane przez różne zespoły naukowców zakładają wzrost na poziomie nie mniejszym od 1 metra do 2100 r.¹³ Dostępne są także scenariusze zakładające wzrost poziomu oceanów o 5 metrów do 2100 r. Dane paleoklimatyczne wskazują na zależność pomiędzy średnią globalną temperaturą i zmianami poziomu oceanów, wynoszącą 20 metrów na każdy stopień Celsjusza. W konsekwencji istniejących rozbieżności co do diagnozy przyczyn zmian klimatycznych, jak również manipulacji faktami, podejmowane działania polityczne na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu w środowiskach naukowych traktowane są jako *recepta na katastrofę*¹⁴.

3. Podstawy teoretyczne nowego systemu gospodarczego

Analizowany system gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej budowany jest na czterech podstawach teoretycznych: liberalnej koncepcji gospodarki rynkowej,

⁹ K. Kożuchowski (red.), *Meteorologia i klimatologia*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 309.

¹⁰ Tamże.

¹¹ M. Heseman, *Religia Hitlera*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2011, s. 308-313.

¹² *Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, Core Writing Team, red. R.K. Pachauri and A. Reisinger, IPCC, Geneva, Switzerland, s. 104.

¹³ J.E. Hansen, M. Sato, *Paleoclimate Implications for Human-Made Climate Change*, [w:] *Climate Change at the Eve of the Second Decade of the Century: Inferences from Paleoclimate and Regional Aspects: Proceedings of the Milutin Milankovitch 130th Anniversary Symposium*, red. A. Berger, F. Mesinger, D. Šijači, Springer, 2011.

¹⁴ J.E. Hansen, M. Sato, *Earth's Climate History: Implications for Tomorrow*, www.giss.nasa.gov.

koncepcji zrównoważonego i trwałego rozwoju, endogenicznych teoriach rozwoju gospodarczego oraz ostatecznym odrzuceniu teorii dóbr wolnych.

Budowanie gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej opartej na idei rozwoju zrównoważonego i trwałego wiąże się z koniecznością precyzyjnego zdefiniowania wartości, na jakich zostanie stworzona, oraz wskazania koncepcji systemu gospodarczego, na bazie którego będzie funkcjonowała gospodarka. Odnosząc się do wartości, na jakich powinna zostać zbudowana europejska gospodarka niskoemisyjna i zasobooszczędna, należy wskazać, iż w pierwszej kolejności system musi służyć dobru osoby i dobru ogólnemu, co bezpośrednio wynika także z powołanych definicji rozwoju zrównoważonego i trwałego. Cele środowiskowe i gospodarcze nie mogą być stawiane ponad człowieka. Szczególne zainteresowanie zasobooszczędnością stanowi ostateczne odrzucenie teorii dóbr wolnych zapoczątkowanej przez Saya, zgodnie z którą zasoby dzielą się na surowce użyteczne i dobra wolne. Nieograniczona dostępność dóbr zgodnie z prawem podaży i popytu sprawia, iż ich rynkowa wartość jest równa zero. Istnienie dóbr wolnych i nieograniczonych pozwalało z kolei dowodzić możliwości nieograniczonego rozwoju. Przykładem może być twierdzenie Godwina, zgodnie z którym: *Miliardy wieków może przejść, a będzie dostateczna ilość potrzebnych środków utrzymania dla mieszkańców Ziemi.*

W zakresie koncepcji modelu gospodarczego słuszne wydaje się postulowanie, aby dla przyszłej europejskiej gospodarki podstawą funkcjonowania był mechanizm wolnorynkowy w jego klasycznym liberalnym kształcie, co przedstawił A. Smith w dziele *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*. Osadzoną na fizjokratycznych fundamentach wizję gospodarki wolnorynkowej charakteryzuje szczególne zainteresowanie problematyką racjonalności gospodarowania, własności prywatnej, dobra ogólnego i sprawiedliwości społecznej, a także roli i obowiązków państwa (panującego) w zapewnianiu szczęścia i zaspokajaniu potrzeb. Racjonalność gospodarowania w teorii liberalnej postrzegana jest jako warunek konieczny dla zapewnienia dobra ogólnego. *Działając zgodnie z własnym interesem homo oeconomicus lepiej służy dobru publicznemu, niż gdyby świadomie stawiał sobie takie zadanie*¹⁵. Znaczenie kwestii społecznych wyraża się m.in. w stwierdzeniu *Spółeczeństwo, którego przeważająca część członków jest głodna i nieszczęśliwa, z pewnością nie może być kwitnące i szczęśliwe*¹⁶. W zakresie finansowania dóbr publicznych i społecznych teoria uznaje nadrzędną rolę państwa, które zobowiązane jest do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego, systemu wymiaru sprawiedliwości, infrastruktury handlowej, instytucji zajmujących się kształceniem obywateli bez względu na wiek. Do kompetencji sektora publicznego należy także kształtowanie czynników rozwoju społeczno-gospodarczego, co wpisuje się w endogeniczne teorie wzrostu gospodarczego.

¹⁵ Z. Sadowski, *Przedmowa do wydania drugiego*, [w:] A. Smith *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. VIII.

¹⁶ Tamże.

Modele endogeniczne wzrostu gospodarczego odrzucają charakterystyczne dla modeli neoklasycznych założenia o egzogenicznym charakterze postępu technologicznego (postęp jest losowy, nieregularny, nie można nim sterować) oraz malejących przychodach z odtwarzalnych czynników produkcji. Podstawowymi czynnikami decydującymi o długookresowym wzroście są kapitał ludzki (wiedza, wykształcenie, kwalifikacje siły roboczej, kreatywność jednostki) oraz postęp techniczny i technologiczny. Pomimo że w modelach wskazywanych jest kilka czynników wzrostu, podstawowe znaczenie przypisuje się kapitałowi ludzkiemu. Rozwój gospodarczy nie następuje w wyniku zwiększania liczby pracowników, ale wzrostu ich kwalifikacji. Im więcej inwestuje się w kapitał ludzki oraz postęp technologiczny, tym większe uzyskuje się efekty¹⁷. W analizowanej koncepcji gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej podstawowymi czynnikami mającymi zdecydować o wzroście i rozwoju Unii Europejskiej są nieustanne inwestycje w kapitał ludzki oraz postęp technologiczny związany z ograniczaniem emisyjności i zasobochłonności gospodarki. Koncepcja długofalowego rozwoju gospodarczego budowana na podstawie czynników takich, jak inwestycje w kapitał ludzki, innowacyjność i postęp technologiczny, została pozytywnie zweryfikowana w wymiarze realnym. Przykładem jest gospodarka niemiecka, która pomimo globalnego kryzysu, niewypłacalności kolejnych państw UE i konieczności ich ratowania przez podatnika niemieckiego, rozwija się szybciej niż gospodarka pozostałych państw wysoko rozwiniętych, rośnie produkcja koncernów niemieckich, rośnie konsumpcja, a stopa bezrobocia jest najniższa od dziesięcioleci. W opinii prof. Hermana Simona sytuacja gospodarki niemieckiej jest wynikiem *konsekwentnej polityki stymulującej rozwój poszczególnych dziedzin przemysłu i najnowocześniejszych, wysoko wyspecjalizowanych technologii, cieszących się wzięciem na świecie*¹⁸. Wzrost gospodarczy realizowany na podstawie endogenicznych czynników wymaga zrozumienia istoty mechanizmów, jak również spełnienia warunków koniecznych. Kluczowymi z nich są możliwość zaoferowania wysoko rozwiniętych produktów i technologii oraz zapewnienie im odpowiedniego poziomu dyfuzji w wymiarze zarówno lokalnym, jak i globalnym. Przykładowymi działaniami na rzecz tworzenia popytu na innowacje technologiczne w zakresie ograniczania emisji GHG w wymiarze prawnym są umowy międzynarodowe, takie jak Protokół z Kioto wraz instrumentami realizacji jego postanowień (cele redukcyjne, mechanizm wspólnych wdrożeń, mechanizm czystego rozwoju). W wymiarze marketingowym efekt dyfuzji zapewniają m.in. produkowane od 20 lat filmy popularnonaukowe pokazujące zmiany klimatyczne w konwencji zgodnej ze scenariuszami sporządzanymi przez IPCC czy Nagroda Nobla przyznana wiceprezydentowi USA Alowi Gore'owi oraz Międzyrządowemu Panelowi ds. Zmian Klimatu (IPCC) za „podejmowanie wysiłków na rzecz upowszechniania wiedzy na temat zmian kli-

¹⁷ M. Garbicz, E. Golachowski, *Elementarne modele makroekonomiczne*, SGH, Warszawa 2006, s. 10.

¹⁸ P. Cywiński, *Poker na dwóch stołach*, „Uważam Rze” 2012, nr 8 [55].

matu wynikających z działalności człowieka i za stworzenie podstaw dla środków, które są niezbędne do walki z takimi zmianami¹⁹.

4. Teoria wyboru publicznego jako kryterium wyboru sfer innowacyjności

Podejmując problem wyboru obszaru, w jakim zgodnie z endogenicznymi teoriami wzrostu gospodarczego nastąpi koncentracja postępu, odwołać się należy do teorii wyboru publicznego, a szczególnie do analizy ujawnianych przez konsumentów preferencji. Środowisko przyrodnicze spełnia kryteria definicyjne dobra wspólnego, działania na rzecz jego zachowania, ochrony, jak również przeciwdziałania niekorzystnym zmianom finansowane są środkami zarówno publicznymi, jak i prywatnymi. Cecha ta sprawia, iż analiza preferencji i skłonności do ponoszenia obciążeń z tym związanych jest wysoce złożona. W odniesieniu do dóbr prywatnych ujawnienie preferencji następuje przez decyzję o zakupie towaru lub usługi. Dobra publiczne charakteryzuje się brakiem możliwości bezpośredniego wyrażania indywidualnych preferencji, które wyrażane są pośrednio przez:

- a) głosowanie na polityków prezentujących określone poglądy (choćby decyzje wyborców w ograniczonym stopniu wynikają z popierania poglądów polityków, a są wynikiem ulegania technikom marketingu politycznego),
- b) przyjmowane postawy wobec opodatkowania przybierające formy od postawy akceptacji do postawy unikania²⁰.

Jak już wskazano, w endogenicznych teoriach wzrostu gospodarczego jednym z kluczowych czynników zapewniających rozwój jest innowacyjność i postęp technologiczny. Analizy teoretyczne pozwalają identyfikować potencjalne obszary, w jakich postęp technologiczny może być realizowany. Należą do nich m.in. technologie militarne, medycyna, infrastruktura, ochrona środowiska. Dokonując wyboru obszaru, należy kierować się kryteriami akceptacji społecznej dla podejmowanych działań oraz możliwościami osiągnięcia wymiernych efektów makroekonomicznych. Akceptacja społeczna działań nie może mieć wymiaru wyłącznie teoretycznego. Urzeczywistnianie scenariuszy rozwojowych wiąże się bowiem z koniecznością ponoszenia rzeczywistych wydatków ze środków zarówno prywatnych, jak i publicznych. Postęp technologiczny staje się dobrem podlegającym relacji popyt–cena–podaż. Mierzalnym efektem różnic w poziomie społecznej akceptacji określonych działań są różnice w elastycznościach cenowych popytu pomiędzy poszczególnymi dobrami – w przypadku dóbr finansowanych środkami publicznymi elastyczności obciążenia podatkowego popytu. Dobra o niższej elastyczności cenowej popytu charakteryzują się wyższym poziomem akceptacji społecznej, co pozwala na obciążenie społeczeństwa wyższymi kosztami związanymi z ich nabywaniem, w tym także wyższymi ob-

¹⁹ <http://www.nobelprize.org/>.

²⁰ J.E. Stiglitz, *Ekonomia sektora publicznego*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004.

ciążeniami podatkowymi. Jednostka, identyfikując się z działaniami na rzecz pozyskania danego dobra, jest skłonna ponieść wyższe wydatki. Narzędziem badawczym pozwalającym identyfikować różnice w akceptacji obciążeń związanych z nabywaniem poszczególnych dóbr publicznych jest analiza typu *willingness to pay* (WTP). Dostępne badania dotyczące skłonności poniesienia dodatkowych kosztów związanych z realizacją polityki klimatycznej – zróżnicowane w ujęciu geograficznym – wskazują przedział od 22 do 437 USD rocznie, z medianą 135 USD rocznie²¹.

Proponowany w koncepcji gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej obszar postępu jest kolejnym, na podstawie którego UE planuje realizować długookresowy wzrost gospodarczy. W minionych dziesięcioleciach jednym z endogenicznych czynników rozwoju UE był rozwój szeroko rozumianej infrastruktury. Realizowana polityka rozszerzania Wspólnoty oraz polityka spójności przestrzennej wiązała się z ciągłym procesem tworzenia i unowocześniania infrastruktury państw członkowskich, który skutkował popytem na dobra inwestycyjne, tworzeniem miejsc pracy, popytem konsumpcyjnym. Poszukiwanie nowych czynników rozwojowych stało się koniecznością ze względu na wyczerpanie się możliwości dalszego rozszerzania Wspólnoty, jak i niepewność co do jej przyszłego istnienia.

5. Podsumowanie

Reasumując przeprowadzone rozważania, przedstawioną koncepcję rozwoju gospodarczego należy uznać za uzasadnioną i słuszną. W świetle endogenicznych teorii rozwoju gospodarczego czynnikami rozwoju są czynniki, które można i należy kształtować zgodnie z wyznaczonym celem. Pomimo że w modelach wskazywanych jest kilka czynników rozwoju, podstawowe znaczenie przypisuje się kapitałowi ludzkiemu. Wiedza staje się głównym źródłem wartości dodanej i bogactwa narodów. Zmiany w sferze społecznej następują głównie pod wpływem wykorzystania technologii informacyjno-telekomunikacyjnych, w gospodarce będą następować pod wpływem wymogów ekologiczno-klimatycznych oraz osiągnięć biotechnologii i nanotechnologii. Wybór obszaru, w jakim będzie koncentrowana innowacyjność, wynika z analizy preferencji społeczeństw i będącej jej pochodną skłonności do ponoszenia obciążeń finansowych.

Literatura

Biała Księga. Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu, KOM (2011)144.

²¹ E. Johnson, G.F. Nemet, *Willingness to pay for climate policy: a review of estimates*, University of Wisconsin-Madison, La Follette School Working Paper no. 2010-011.

- Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, Core Writing Team, red. R.K. Pachauri, A. Reisinger, IPCC, Geneva.
- Cywiński P., *Poker na dwóch stołach*, „Uważam Rze” 2012, nr 8 [55].
- Garbicz M., Golachowski E., *Elementarne modele makroekonomiczne*, SGH, Warszawa 2006.
- Hansen J.E., Sato M., *Paleoclimate Implications for Human-Made Climate Change*, [w:] *Climate Change at the Eve of the Second Decade of the Century: Inferences from Paleoclimate and Regional Aspects: Proceedings of the Milutin Milankovitch 130th Anniversary Symposium*, red. A. Berger, F. Mesinger, D. Šijači, Springer, 2011.
- Heseman M., *Religia Hitlera*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2011.
- Hansen J.E., Sato M., *Earth's Climate History: Implications for Tomorrow*, www.giss.nasa.gov.
- Johnson E., Nemet G.F., *Willingness to pay for climate policy: a review of estimates*, University of Wisconsin-Madison, La Follette School Working Paper no. 2010-011.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Europa efektywnie korzystająca z zasobów – inicjatywa przewodnia strategii „Europa 2020”, KOM (2011)21.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Plan na rzecz efektywności energetycznej z 2011 r., KOM (2011)109.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Plan działania prowadzący do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r., KOM (2011) 112.
- Komunikat Komisji, EUROPA 2020, Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, KOM (2010) 2020.
- Kożuchowski K. (red.), *Meteorologia i klimatologia*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2009.
- Piontek W. (red.), *Fundusze strukturalne jako instrument wsparcia rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej*, Wyd. WSE, Białystok 2011.
- Piontek W. (red.), *Fundusze strukturalne jako instrument wsparcia rozwoju gospodarki niskoemisyjnej i zasobooszczędnej*, Wyd. WSE, Białystok 2011.
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- Sadowski Z., *Przedmowa do wydania drugiego*, [w:] A. Smith, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Stiglitz J.E., *Ekonomia sektora publicznego*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2004.

IMPLICATIONS OF THE PUBLIC GOOD THEORY FOR THE CREATION OF LOW CARBON AND RESOURCE-EFFICIENT ECONOMY

Summary: From a theoretical perspective, low carbon and resource-efficient economy can be defined as innovative economy which realizes long-term growth while striving for the minimization of negative impact on natural environment. In the concept under analysis, according to the models of endogenous economic growth, long-term European economic development will be ensured on the basis of internal factors of economic growth, which can be shaped in accordance with set objectives. Human capital development and technological progress are among the key objectives. The choice of innovation has its justification in the public good theory. It requires social acceptance for actions taken and possibility to achieve

measurable macroeconomic results. A measurable result of differences in the level of the social acceptance of specific actions are differences in price flexibility of demand among individual goods, and in the case of goods financed from public resources – flexibility of tax burden for demand. Goods with lower price flexibility of demand are characterized by a higher level of social acceptance, which allows for burdening society with higher costs related to their purchasing.

Keywords: innovation, low carbon and resource-efficient economy, growth factors, endogenous theories of economic development.